

Gyarmati Béla

Örmény arcképek (4. rész)

– vizmai Lukács Ignác és Koronghy Hermina

Az örmény arcképekkel nem ismert embereket akarunk bemutatni, hanem egykori örmény elődeink közül némelyeknek, különböző leszármazottaknál máig fennmaradt arcképét szeretném megosztani Olvasóinkkal. Ezeknek a képeknek a piaci értékét nem ismerjük – talán nem sok –, érzelmi értékük azonban felbecsülhetetlen.

Lukács Ignác élete

Lukács Ignác a Lukácsok közül elsőként armális nemességet szerzett erzsébetvárosi Lukács Miklós dédunokájaként,¹ vizmai Lukács Antal Mihály fiaként, gazdag földbirtokos családba született 1811-ben, Lippán². Jogi tanulmányokat végzett, Temes vármegyének előbb al-, majd 1841-től főjegyzője lett. 1840-ben Temesvárott vette feleségül korongyi Koronghy Herminát (*1826 Temesvár, †1885 Budapest), a temesvári polgármester leányát. Házasságukból egy leány és három fiú születet, akik közül különösen Antal lett híres.³ Lukács Ignác 1847–'48-ban Temes vármegye országgyűlési követe volt, aztán szeptemvir⁴ (hétszemélynök) lett, majd a m. kir. semmítőszék bírója, végül kúriai tanácselnök. Tevékenységét nyugalomban vonulásakor valóságos belső titkos tanácsosi címmel és a Vaskoronarend (II. o.) lovagi fokozatával ismerték el. Hermina asszony 1885-ben, Ignác 1890-ben halt meg, mindketten Budapesten.

Bár nem szerepelnek az erdélyi örmény nemesekről szóló műben, de a Koronghy leszármazottak családi emlékezete szerint a Koronghy család is örmény eredetű⁵,

így a Hermina asszonyról készült kép méltán lehet párja a férjéről készültnek – mint ahogy Hermina asszony is méltó párja volt férjének – így az ő képét is bemutatjuk Lukács Ignác portréjával együtt.

A képek

A Lukács Ignácot és a feleségét, Koronghy Herminát ábrázoló festmények egy csodaszámba menő véletlen folytán kerültek a dédunokájukhoz. Eredetileg két „garnitúrában” készültek a képek Ignác két nagyfia, Antal és László számára. A képek egyik („eredeti”) példánya 1945-ben Ignác unokájának, Lukács Géza Ignácnak a gellérthegy-i villájában pusztult el, amikor a németek által katonai parancsnokságként használt villát bombatalálat döntötte romba. A családi festmények a család értékeivel együtt megsemmisültek. A képpár „másodpéldánya” egy másik (nőági) leszármazottnál épségben megérte annak halálát az 50-es években, és a széthordott hagyatékából egyedülként – mivel nem kellett senkinek – megmaradtak a festmények, amik végül is szerencsésen Lukács Ignác dédunokájához kerültek. A sors ily módon pótolta a gellérthegy-i villában megsemmisült „eredeti” képek elvesztését⁶ és helyreállította az öröklés rendjét.

Mind Lukács Ignác, mind Hermina asszony képe egyidőben, ugyanazon művész keze által született. A Vaskorona rend kitüntetésének Ignácon látható jelvénye arra utal, hogy a kép a nyugalomba vonulása után készült – hiszen ekkor, élete munkásságának elismeréseképpen kapta

a kitüntetését. A képek mintegy 58 cm x 68 cm ablakméretűek, és mindkettőt ugyanolyan, dúsan faragott, széles aranyozott keret szegélyezi. Lukács Ignác ruháját – a Vaskorona rend jelvényén kívül – csupán egyetlen, feltehetően briliáns-gomb díszíti. Arcán látszik a kora: kissé megfáradtnak tűnik.

Vizmai Lukács Ignác nyugalmazott kúriai tanácselnök – Lukács Ignácné, született korongyi Koronghy Hermina

A feleség képe a férjéhez megszólalásig hasonló széles, dúsan faragott keretet kapott. A képek jellegének hasonlósága is sugallja az azonos mestertől való származást. Hermina asszony a képen szélesen dekoltált, elegáns sötét ruhát visel, nyakában apró szemű, többsoros gyöngylánc, fülében diszkrét függő, de a gazdagságnak semmiféle hivalkodó jele nem látható. Arca – férjétől eltérően – derűs, nyugodt.

A képek keletkezése azonban rejtélyes! Sem a művész kilétét, sem a képek keletkezési idejét nem ismerjük, csak annyi bizonyos, hogy 1876, a kitüntetés éve után készült.

Lukács Ignác és Hermina asszony fiági leszármazottai részben Magyarországon, részben Amerikában élnek. A magyarországiakról tudjuk, hogy büszke szeretettel ápolják elődeik emlékezetét.

Lábjegyzet:

¹ Az 1760-ban posztumusz armális nemességet kapott erzsébetvárosi Lukács Miklós gyerkei azonnal nekiláttak a marha-nagykereskedésből jól ismert bánági pihentető puszták környékén való birtokvásárlásnak, így Ignác nagyapja, Lukács Lázár is valódi birtokos – mégpedig nagybirtokos – nemessé vált. Birtokaik fekvése után nevezték magukat vizmai-nak, holott nemesi előnevük valójában nem volt és korábban erzsébetvárosinak nevezték magukat az ottani, kereskedési előjogokat biztosító polgárjoguk alapján.

² Egyes források Lukács Ignácot vizmai születésűnek tudják, azonban a lippai rk. plébánia keresztlői anyakönyvébe úgy van bejegyzve, mint akit még születése napján megkereszteltek. Mivel nehéz elképzelni, hogy a vizmai birtokról az aznapos újszülöttet és a gyerekágyas anyát több mint 20 km-re kocsiháttal volna a keresztlőre, azt kell hinnünk, hogy a lippai plébános az újszülöttet szülőházánál, Vizmán keresztelte, aztán bevezette a lippai plébánia anyakönyvébe. (Vizma Lippa filiája volt.)

³ vizmai Lukács Antal (1842–1909), a Földhitelintézet első igazgatója.

⁴ „septem vir” = hét férfi (lat.) A hétszemélynői tábla egyfajta legfelső bíróság volt, ítéletei jogerősek és végrehajthatók voltak, ellenük fellebbezni a királyhoz sem lehetett. A hétszemélyes tábla tagjának lenni magas szakmai elismerést jelentett.

⁵ A Petőfi Irodalmi Múzeum családtörténeti adatbázisa szerint Hermina asszony nem maga volt örmény származású, hanem Henrik öcsének a felesége: Hermina asszony sógornője ugyanis Capdebó Auróra volt, így az örmény rokonság valóban létezett, csak nem egyenes ágon.

⁶ Hangsúlyozni kell, hogy a megmenekült képek ugyanolyan eredetiek, mint a megsemmisültek, hiszen egyszerre, egyazon mestertől készültek, csupán Ignác más-más leszármazottja számára.